

Archiwum Żydowskiego Instytutu Historycznego

Kolekcja Salo Fiszgrunda

Lata 1946-1966

sygn. S/331

Opracowała mgr Magdalena Siek

Warszawa 2010

Wstęp

Salo Fiszgrung urodził się w 1893 r. W dwudziestoleciu międzywojennym działał w Bundzie w Krakowie. Po wybuchu II wojny światowej przebywał w getcie warszawskim. Był członkiem Żydowskiego Komitetu Narodowego po tzw. aryjskiej stronie. Uczestniczył w powstaniu w getcie warszawskim, jako bojownik ŻOB-u, a następnie w powstaniu warszawskim. Razem z Markiem Edelmanem i Leonem Fajnerem, był członkiem konspiracyjnego CK Bundu, gdzie pełnił funkcję sekretarza. Był jednym z czołowych polityków Bundu w okresie powojennym. Współpracował z PPR i przeprowadzał akcję samorozwiązania Bundu w Polsce. W 1949 wstąpił do PZPR. Członek CKŻP. W latach 1950-56 członek Zarządu Głównego TSKŻ. Zmarł w Izraelu w 1971 r.

Charakterystyka zbioru:

W zespole znajdują się przede wszystkim różnego rodzaju teksty Salo Fiszgrunda. Znajduje się tu ponadto jego korespondencja z Szymonem Zachariaszem, a także wniosek dowodowy i zeznania w sprawie sądowej Liebera Gotloba, w której Salo Fiszgrund był świadkiem. Pozostałą część zbioru stanowią wycinki prasowe, numer „Biuletynu Komisji Historycznej przy Komitecie Centralnym Bundu” z 1946 r. oraz fragmenty tekstów Fiszgrunda.

Wykaz skrótów:

b. d.- bez daty

rkps- rękopis

mps- maszynopis

mps pow.- maszynopis powielany

j. niem.- język niemiecki

j. pol.- język polski

l.- luźne

s.- stron

ORT- Organizacja Rozwoju Twórczości Przemysłowej, Rzemieślniczej i Rolniczej wśród Ludności Żydowskiej w Polsce

PPS- Polska Partia Socjalistyczna

SDKPiL- Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy

TSKŻ- Towarzystwo Społeczno- Kulturalne Żydów w Polsce

Inwentarz:

1. Korespondencja Salo Fiszgrunda z Szymonem Zachariaszem.
1946, 1948, rkps, mps, j. jidysz, l., s. 8
2. Materiały dot. sprawy sądowej działacza Bundu Liebera
Gotloba: wniosek dowodowy i zeznania.
1949, mps, j. pol., l., s. 27
3. „Rok przed powstaniem w getcie warszawskim-
przygotowania Bundu do zbrojnego powstania”.
b. d., rkps, mps, j. jidysz, l., s. 6
4. Notatka dla Polskiego Radia- „11-sta rocznica powstania w
getcie warszawskim”.
1954, rkps, mps, j. pol., l., s. 3
5. Tekst Fiszgrunda „Koniec separatyzmu- na marginesie
ostatniego zjazdu Bundu w Polsce”.
1949, mps, j. pol., l., s. 4
6. Sylabus zajęć: Ruch robotniczy w Polsce w latach 1886-
1904, SDKPiL i jej walka z oportunizmem i nacjonalizmem PPS.
1954, mps, j. pol., l., s. 1
7. Referat z plenum Zarządu Głównego TSKŻ w Polsce 16-
17.01.1965 r.
1965, mps, druk, j. jidysz, l., s. 12
8. List Franciszka Duszenko do Centralnej Żydowskiej Komisji
Społecznej w Warszawie dot. pomnika w Treblince, List dyrektora ORT
D. Słobodkina do Centralnej Żydowskiej Komisji Pomocy Społecznej
dot. kursu krawiectwa w Domu Starców.
1961, 1964, rkps, mps, j. pol., l., s. 4

9. „Biuletin fun der Historischer Komissje bajm C.K. fun Bund In Pojln- Biuletyn Komisji Historycznej przy Komitecie Centralnym Bundu w Polsce”.
1946, mps pow., j. jidysz, l., s. 23
10. Wycinki prasowe dot. odsłonięcia pomnika w Treblince:
„Stockholms-Tidningen”, „Svenska Dagbladet”, „Dagens Nyheter”, „Ny Dag” - z tłumaczeniami na język niemiecki.
1961, mps, druk, j. niem., j. szwedz., l., s. 15
11. Notatka z rozmowy przeprowadzonej w dniu 12 października 1966 r. przez Podsekretarza Stanu J. Rutkiewicza z Dyrektorem Joint Jordanem i przedstawicielem Joint na Polskę drem A. Kahane.
1966, mps, j. pol., l., s. 5
12. Varia: fragmenty tekstów.
b. d., rkps, mps, j. jidysz, j. pol., l., s. 4